

POSTANOWIENIE

13 marca 2024 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Mariusz Załucki

na posiedzeniu niejawnym 13 marca 2024 r. w Warszawie
w sprawie z wniosku L. P.
z udziałem E. P., W. S., W. S. i G. S.
o stwierdzenie nabycia spadku,
na skutek skargi kasacyjnej G. S.
od postanowienia Sądu Okręgowego w Warszawie
z 4 kwietnia 2023 r., V Ca 1418/22,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2. orzeka, że każdy uczestnik ponosi koszty postępowania związane ze swym udziałem w sprawie.**

UZASADNIENIE

G. S. – uczestnik postępowania z wniosku L. P. o stwierdzenie nabycia spadku po J. S. wniósł skargę kasacyjną na postanowienie Sądu Okręgowego w Warszawie z 4 kwietnia 2023 r.

Skarżący poparł wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania następującymi argumentami:

1. Występowaniem w sprawie istotnych zagadnień prawnych:
1. Czy uczestnik w postępowaniu o stwierdzenie nabycia spadku, będąc duchownym - kapłanem w Kościele [...] jest zobowiązany według treści art. 3 Kodeksu postępowania cywilnego dawać wyjaśnienia co do okoliczności

sprawy zgodnie z prawdą i bez zatajania czegokolwiek, także ujawniając tajemnicę spowiedzi?

2. Czy dokonując czynności prawnej w porozumieniu z innymi osobami dana osoba w sposób ważny składa oświadczenie woli, gdy ujawnionym i uzgodnionym motywem współdziałania w/w osób jest dokonanie czynności prawnej, której nie będzie mogła skutecznie zakwestionować osoba trzecia, na której zakres praw dana czynność wywiera istotne skutki, czy też takie działanie może stanowić nadużycie prawa podmiotowego jako sprzeczne ze społeczno-gospodarczym przeznaczeniem prawa i zasadami współżycia społecznego (art. 5 k.c.), ponieważ skierowane będzie przeciwko prawu podmiotowemu osoby dotkniętej skutkami owej czynności?
3. Czy stan (art. 945 § 1 pkt. 1 k.c.) wyłączający swobodne podjęcie decyzji i wyrażenie woli przez spadkodawcę, którego organizm został poważnie wyniszczony licznymi chorobami, może być spowodowany wpływem sakramentów udzielonych spadkodawcy przez kapłana sprawującego opiekę duchową, w następstwie których wola testowania zostanie zastąpiona wolą kapłana, co do sporządzenia rozrządzenia spadkowego i jego treści?
4. Czy sąd rozpatrujący sprawę o stwierdzenie nabycia spadku jest zobowiązany do ustalenia, czy wnioskodawca (spadkobierca) - jak wynika z domniemania faktycznego (art. 231 k.p.c.) - wprowadził spadkodawcę w błąd (art. 945 § 1 pkt. 2 k.c.) mający wpływ na sporządzenie testamentu i treść rozrządzenia spadkowego (lub utrzymał spadkodawcę w tym błędzie) - i w razie potwierdzenia tego faktu, czy sąd spadku winien uwzględnić ten fakt, jako mający wpływ na ustalenie kręgu spadkobierców (art. 928 § 1 pkt. 2 k.c.), czy też nie powinien w ogóle tej kwestii badać ograniczając się do stwierdzenia nieważności testamentu sporządzonego wskutek błędu?
5. Wydaniem zaskarżonego orzeczenia w warunkach nieważności postępowania tj. w składzie jednoosobowym'
6. Oczywiście zasadnością skargi wynikającą z naruszenia art. 945 § 1 pkt 1 k.p.c., ponieważ zdaniem skarżącego nie budzi wątpliwości, że spadkodawca nie miał możliwości swobodnego powzięcia decyzji i wyrażenia woli w testamencie, pozostając pod wpływem kapłana.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

W pierwszej kolejności należy odnieść się do najdalej idącego zarzutu nieważności postępowania. Jednoosobowy skład sądu został wyznaczony na podstawie art. 15 zzs¹ ust. 1 pkt 4 ustawy z 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem przeciwdziałaniu i zwalczaniu COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych. Wprowadzenie tego przepisu Sąd Najwyższy uznał wprowadzić za środek nieproporcjonalny do celu, którym jest zapewnienie ochrony zdrowia w uchwale z 26 kwietnia 2023 r., III PZP 6/22, jednak uchwała ta znajduje zastosowanie tylko w odniesieniu do orzeczeń, które zapadły po dacie jej wydania. Zważywszy, że zaskarżony wyrok został wydany 4 kwietnia 2023 r., nie istnieją podstawy do stwierdzenia nieważności postępowania na tej podstawie.

Zagadnienie prawne powinno zostać sformułowane w oparciu o okoliczności mieszczące się w stanie faktycznym sprawy wynikającym z dokonanych przez sąd ustaleń, a jednocześnie powinno być przedstawione w sposób ogólny i abstrakcyjny tak, aby umożliwić udzielenie uniwersalnej odpowiedzi, niesprowadzającej się do samej subsumpcji i rozstrzygnięcia konkretnego sporu (zob. m.in. postanowienia SN z 11 stycznia 2024 r., I CSK 6184/22; z 13 grudnia 2023 r., I CSK 5954/22; z 25 października 2023 r., III USK 286/22).

Szereg zagadnień przedstawionych przez skarżącego łączy jeden zasadniczy defekt – zostały sformułowane w oparciu o własną interpretację stanu faktycznego sprawy, nieznajdującą pokrycia w ustaleniach przyjętych przez Sąd odwoławczy. Skarżący skupił się na sytuacji zawodowej uczestnika postępowania, który jest księdzem katolickim, próbując uzasadnić w ten sposób, że na spadkodawcę był wywierany wpływ związany z wyznaniem religijnym. Tymczasem z uzasadnienia zaskarżonego postanowienia wynika, że testator, mając świadomość własnego wieku oraz długotrwałych chorób, sam zadbał o poddanie się badaniom medycznym pod kątem możliwości swobodnego i świadomego wyrażenia woli. Zorganizował również sporządzenie testamentu notarialnego. W ocenie swobody wyrażania woli przez spadkodawcę uczestniczył zatem szereg bezstronnych specjalistów i to ta okoliczność, niezwiązana ze statusem

zawodowym uczestnika postępowania, ani nawet ze stosunkiem testatora do niego stanowiła jedną z głównych podstaw przyjęcia przez Sąd braku ograniczeń swobody testowania w niniejszej sprawie. Natomiast kwestionowanie ustaleń stanu faktycznego sprawy na etapie skargi kasacyjnej jest niedopuszczalne na mocy art. 398³ § 3 k.p.c.

Z tej samej przyczyny skarżący nie wykazał oczywistej zasadności skargi. Nie tylko bowiem nieprawdą jest, że brak swobody testowania po stronie spadkodawcy jest widoczny na pierwszy rzut oka i bezsporny, ale nawet z ustalen stanu faktycznego poczynionych przez Sąd odwoławczy wprost wynikają całkowicie odmienne wnioski. Ponadto należy wskazać, że przesłanki określone w art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 4 k.p.c. wykluczają się, gdyż skarga kasacyjna nie może być uznana za oczywiście uzasadnioną, jeżeli o występowaniu tej przesłanki miałoby świadczyć naruszenie przepisów prawa, których wykładnia nasuwa tak duże wątpliwości, że konieczne jest ich wyjaśnienie przez Sąd Najwyższy w ramach sformułowanego w tej sprawie zagadnienia prawnego. Nie można bowiem twierdzić, że skarga jest oczywiście uzasadniona - co oznacza oczywistą bezzasadność zaskarżonego orzeczenia, a więc niewymagającą jakichkolwiek dociekań lub analiz, a jednocześnie wskazywać na istnienie potrzeby wykładni przepisów - wymagającej z natury rzeczy pogłębionych rozważań. (zob. np. postanowienia SN z 10 października 2023 r., III USK 153/22; z 26 września 2023 r., III USK 274/22 oraz z 8 sierpnia 2023 r., I PSK 26/23).

Z tych przyczyn Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 1 i 2 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, o kosztach postępowania kasacyjnego rozstrzygnął zaś na podstawie art. 520 § 1 k.p.c.

[a]